

Protokół nr 14
do Konwencji o ochronie praw człowieka
i podstawowych wolności zmieniający system kontroli Konwencji

Strasburg, 13 maja 2004 roku

Preambuła

Państwa-Członkowie Rady Europy, sygnatariusze Protokołu do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „Konwencją”),

mając na uwadze Rezolucję nr 1 oraz Deklarację uchwaloną na Europejskiej Konferencji Ministerialnej Praw Człowieka, która odbyła się w Rzymie 3 i 4 listopada 2000 r.;

mając na uwadze Deklaracje uchwalone przez Komitet Ministrów, odpowiednio na jego 109, 111 i 112 Sesji, 8 listopada 2001 r., 7 listopada 2002 r. i 15 maja 2003 r.;

mając na uwadze Opinię nr 251 (2004) przyjętą przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy 28 kwietnia 2004 r.;

uznając pilną potrzebę zmiany niektórych postanowień Konwencji w celu zachowania i polepszenia skuteczności systemu kontroli na długi czas, głównie z powodu stałego wzrostu obciążenia pracą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Komitetu Ministrów Rady Europy;

uznając, w szczególności, potrzebę zapewnienia, aby Trybunał mógł nadal odgrywać swoją wybitną rolę w dziedzinie ochrony praw człowieka w Europie,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Uchyła się ustęp 2 artykułu 22 Konwencji.

Artykuł 2

Artykuł 23 otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 23 - Kadencja i odwoływanie

- 1) Sędziowie są wybierani na okres dziewięciu lat. Nie mogą oni być wybierani ponownie.
- 2) Kadencja sędziów upływa z chwilą osiągnięcia przez nich wieku 70 lat.
- 3) Sędziowie sprawują swój urząd do czasu ich zastąpienia. Zajmują się oni jednak nadal sprawami, które zaczęli rozpoznawać.
- 4) Żaden sędzia nie może być odwołany z urzędu, chyba że pozostali sędziowie postanowią większością dwóch trzecich głosów, że sędzia ten przestał spełniać stawiane wymogi”.

Artykuł 3

Uchyła się artykuł 24 Konwencji.

Artykuł 4

Artykuł 25 Konwencji staje się artykułem 24 i otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 24 - Kancelaria i sprawozdawcy

- 1) Trybunał posiada Kancelarię, której funkcje i organizację określa regulamin Trybunału.
- 2) Zasadając w składzie jednego sędziego Trybunał korzysta z pomocy sprawozdawców, którzy działają pod kierunkiem Przewodniczącego Trybunału. Wchodzą oni w skład Kancelarii Trybunału.”

Artykuł 5

Artykuł 26 Konwencji staje się artykułem 25 („Zgromadzenie plenarne Trybunału”) i podlega następującym zmianom:

Na końcu ustępu d przecinek zastępuje się średnikiem i skreśla się słowo „i”.

Na końcu ustępu e kropkę zastępuje się średnikiem.

Wprowadza się nowy ustęp f, który otrzymuje następujące brzmienie:

„f) występuje z wnioskiem w trybie artykułu 26 ustęp 2.”

Artykuł 6

Artykuł 27 Konwencji staje się artykułem 26 i otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 26 – Skład jednego sędziego, komitety, Izby i Wielka Izba

- 1) W celu rozpatrzenia wniesionych spraw Trybunał zasiada w składzie jednego sędziego, komitetów trzech sędziów, Izb siedmiu sędziów i Wielkiej Izby siedemnastu sędziów. Komitety tworzone są przez Izby Trybunału na czas wyznaczony.
- 2) Na wniosek Zgromadzenia Plenarnego Trybunału, Komitet Ministrów może, na zasadzie jednomyślnej decyzji i na czas wyznaczony, zmniejszyć do pięciu liczbę sędziów w Izbach.

3) Zasiadając jednoosobowo sędzia nie rozpatruje skarg przeciwko Wysokiej Układającej się Stronie, z ramienia której został wybrany.

4) W składzie Izby i Wielkiej Izby zasiada z urzędu sędzia wybrany z ramienia zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony. W przypadku braku takiego sędziego albo gdy sędzia taki nie jest w stanie zasiadać, funkcję sędziego pełni inna osoba wybrana przez Przewodniczącego Trybunału z listy uprzednio przedłożonej przez tę Stronę .

5) W składzie Wielkiej Izby zasiadają także: Przewodniczący Trybunału, wiceprzewodniczący, Przewodniczący Izb oraz inni sędziowie wybrani zgodnie z regulaminem Trybunału. W przypadku przekazania sprawy do Wielkiej Izby w trybie artykułu 43 żaden sędzia ze składu Izby, która wydała wyrok, nie zasiada w składzie Wielkiej Izby, z wyjątkiem Przewodniczącego Izby i sędziego, który zasiadał z ramienia zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony.”

Artykuł 7

Po nowym artykule 26, wprowadza się do Konwencji nowy artykuł 27, który otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 27 - Kompetencja sędziów zasiadających jednoosobowo

1) Sędzia zasiadający jednoosobowo może uznać za niedopuszczalną lub skreślić z listy spraw w Trybunale skargę wniesioną na podstawie artykułu 34, jeśli taka decyzja może zostać podjęta bez dalszego rozpatrywania.

2) Decyzja taka jest ostateczna.

3) Jeśli sędzia zasiadający jednoosobowo nie uzna skargi za niedopuszczalną albo nie skreśli jej, sędzia ten przekazuje ją do komitetu lub do Izby w celu dalszego rozpatrywania.”

Artykuł 8

Artykuł 28 Konwencji otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 28 - Kompetencja komitetów

1) W odniesieniu do skargi wniesionej na podstawie artykułu 34 komitet może, na zasadzie jednomyślności,

a) uznać ją za niedopuszczalną lub skreślić z listy spraw, jeśli taka decyzja może zostać podjęta bez dalszego rozpatrywania; lub

b) uznać ją za dopuszczalną i wydać w tym samym czasie wyrok w sprawie przedmiotu skargi, jeśli tkwiące u podstaw sprawy zagadnienie dotyczące wykładni lub stosowania Konwencji lub jej Protokołów jest już przedmiotem ugruntowanego orzecznictwa Trybunału.

2) Decyzje i wyroki wydane na podstawie ustępu 2 są ostateczne.

3) Jeśli sędzia wybrany z ramienia Wysokiej Układającej się Strony nie jest członkiem komitetu, komitet może na każdym etapie postępowania zaprosić tego sędziego do zajęcia miejsca jednego z członków komitetu, mając na względzie

wszystkie istotne czynniki, włączając to, czy ta Strona sprzeciwiła się zastosowaniu procedury na podstawie ustępu 1.b.”

Artykuł 9

Artykuł 29 Konwencji podlega następującym zmianom:

Ustęp 1 otrzymuje następujące brzmienie: „Jeśli żadna decyzja nie została podjęta na podstawie artykułu 27 lub 28, albo nie wydano wyroku na podstawie artykułu 28, decyzję w sprawie dopuszczalności i przedmiotu skarg indywidualnych wniesionych w trybie artykułu 34 podejmuje Izba. Decyzja w sprawie dopuszczalności może zostać podjęta odrębnie.”

Na końcu ustępu 2 dodaje się nowe zdanie, które brzmi następująco: „Decyzję w sprawie dopuszczalności podejmuje się odrębnie, chyba że Trybunał, w wyjątkowych przypadkach, postanowi inaczej.”

Uchyla się ustęp 3.

Artykuł 10

Artykuł 31 Konwencji podlega następującym zmianom:

- 1) Na końcu ustępu a skreśla się słowo „ oraz”.
- 2) Ustęp b staje się ustępem c i wprowadza się nowy ustęp b, który brzmi następująco:

„b) postanawia w kwestiach przekazanych Trybunałowi przez Komitet Ministrów zgodnie z artykułem 46 ustęp 4; oraz”.

Artykuł 11

Artykuł 32 Konwencji podlega następującej zmianie:

Na końcu ustępu 1 wprowadza się po liczbie 34 przecinek i liczbę 46 .

Artykuł 12

Ustęp 3 artykułu 35 Konwencji otrzymuje następujące brzmienie:

„3. Trybunał uznaje za niedopuszczalną każdą skargę indywidualną wniesioną w trybie artykułu 34, jeśli uważa, że:

- a) skarga nie daje się pogodzić z postanowieniami Konwencji lub jej Protokołów, jest w sposób oczywisty nieuzasadniona lub stanowi nadużycie prawa do skargi; lub
- b) skarżący nie doznał znaczącego uszczerbku, chyba że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji i jej Protokołów wymaga rozpatrzenia przedmiotu skargi oraz pod warunkiem, że żadna sprawa, która nie została należycie rozpatrzona przez sąd krajowy, nie może być odrzucona na tej podstawie.”

Artykuł 13

Na końcu artykułu 36 Konwencji dodaje się nowy ustęp 3, który brzmi następująco:

„3. We wszystkich sprawach rozpatrywanych przez Izbę lub Wielką Izbę, Komisarz Praw Człowieka Rady Europy może przedkładać pisemne uwagi i uczestniczyć w rozprawach.”

Artykuł 14

Artykuł 38 Konwencji otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 38 - Rozpatrywanie sprawy

Trybunał rozpatruje sprawę z udziałem przedstawicieli stron i, jeśli zachodzi potrzeba, podejmuje dochodzenie, a zainteresowane Wysokie Układające się Strony udziela dla jego skutecznego przeprowadzenia wszelkich niezbędnych ułatwień.”

Artykuł 15

Artykuł 39 Konwencji otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 39 – Polubowne załatwianie

1) Na każdym etapie postępowania Trybunał może postawić się do dyspozycji zainteresowanych stron celem polubownego załatwienia sprawy na zasadach poszanowania praw człowieka w rozumieniu Konwencji i jej Protokołów.

2) Postępowanie prowadzone w trybie ustępu 1 jest poufne.

3) Jeśli zdołano doprowadzić do polubownego załatwienia sprawy, Trybunał skreśla skargę z listy spraw w formie decyzji, która ogranicza się do krótkiego przedstawienia faktów i przyjętego rozwiązania.

4) Taką decyzję przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad wykonaniem warunków polubownego załatwienia określonych w decyzji.”

Artykuł 16

Artykuł 46 Konwencji otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł 46 - Moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków

1) Wysokie Układające się Strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznego wyroku Trybunału we wszystkich sprawach, w których są stronami.

2) Ostateczny wyrok Trybunału przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad jego wykonaniem.

3) Jeśli Komitet Ministrów uważa, że czuwanie nad wykonaniem ostatecznego wyroku jest utrudnione przez problem z wykładnią wyroku, może on przekazać to zagadnienie Trybunałowi w celu rozstrzygnięcia w kwestii wykładni. Decyzja o przekazaniu podejmowana jest większością dwóch trzecich głosów przedstawicieli uprawnionych do zasiadania w Komitecie.

4) Jeśli Komitet Ministrów uważa, że Wysoka Układająca się Strona odmawia przestrzegania ostatecznego wyroku w sprawie, w której jest stroną może on, po doręczeniu tej Stronie formalnego zawiadomienia oraz na podstawie decyzji podjętej większością dwóch trzecich głosów przedstawicieli uprawnionych do zasiadania w Komitecie, przekazać Trybunałowi zapytanie, czy ta Strona nie wykonała swojego zobowiązania na podstawie ustępu 1.

5) Jeśli Trybunał stwierdza, że miało miejsce naruszenie ustępu 1, przekazuje sprawę Komitetowi Ministrów w celu rozważenia środków, jakie należy podjąć. Jeśli Trybunał stwierdza brak naruszenia ustępu 1, przekazuje sprawę Komitetowi Ministrów, który kończy rozpatrywanie sprawy.”

Artykuł 17

Artykuł 59 Konwencji podlega następującym zmianom:

Wprowadza się nowy ustęp 2, który brzmi następująco:

„2. Unia Europejska może przystąpić do niniejszej Konwencji.”

Ustępy 2, 3 i 4 stają się odpowiednio ustępami 3, 4 i 5.

Przepisy końcowe i przejściowe

Artykuł 18

1) Niniejszy Protokół jest otwarty do podpisu dla Państw-Członków Rady Europy, sygnatariuszy Konwencji, które mogą przyjąć wynikające z niego zobowiązania przez:

- a) podpisanie bez zastrzeżenia ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia; lub
- b) podpisanie z zastrzeżeniem ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia, po którym taka ratyfikacja, przyjęcie lub zatwierdzenie następuje.

2) Dokumenty ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia zostaną złożone Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 19

Niniejszy Protokół wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia, w którym wszystkie Strony Konwencji wyrażą zgodę na związanie się Protokołem zgodnie z postanowieniami artykułu 18.

Artykuł 20

1) Od dnia wejścia w życie niniejszego Protokołu jego przepisy stosuje się do wszystkich skarg wniesionych do Trybunału oraz do wszystkich wyroków, nad których wykonaniem czuwa Komitet Ministrów.

2) Nowe kryterium dopuszczalności wprowadzone przez artykuł 12 niniejszego Protokołu do artykułu 35 ustęp 3.b Konwencji nie stosuje się do skarg uznanych za dopuszczalne przed wejściem w życie Protokołu. Przez dwa lata od wejścia w życie niniejszego Protokołu nowe kryterium dopuszczalności może być stosowane tylko przez Izby i Wielką Izbę Trybunału.

Artykuł 21

Kadencja sędziów sprawujących w dniu wejścia w życie Protokołu swój urząd przez pierwszą kadencję wydłuża się z mocy prawa tak, aby jej całkowity czas trwania wyniósł dziewięć lat. Pozostali sędziowie kończą swoją kadencję, którą wydłuża się z mocy prawa o dwa lata.

Artykuł 22

1) Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje Państwom-Członkom Rady Europy:

- a) każde podpisanie;
- b) złożenie każdego dokumentu ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia;
- c) datę wejścia w życie niniejszego Protokołu zgodnie z artykułem 19; oraz
- d) każdy inny akt, notyfikację lub zawiadomienie dotyczące niniejszego Protokołu.

2) Na dowód czego niżej podpisani, będąc do tego należycie upoważnieni, podpisali niniejszy Protokół.

Sporządzono w Strasburgu 13 maja 2004 r. w jednym egzemplarzu w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne; oryginał zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze uwierzytelnione odpisy każdemu z Państw-Członków Rady Europy.